

“Wat betekent het voor mij als ik zeg dat ik Christelijk gelovig ben?”

Goedenavond iedereen,

Allereerst wil ik de organisatie bedanken die deze bijeenkomst mogelijk heeft gemaakt. Ik ben bijzonder dankbaar voor iedereen die hier aanwezig is, en speciaal voor degenen die mij uit Oostende hierheen hebben gebracht. Het was zeker de reis waard gezien de waardevolle gesprekken die we hebben gehad. Het is altijd een genoegen om deel te nemen aan bijeenkomsten waar we kennis en ervaringen kunnen delen. Deze gelegenheid biedt ons de kans om belangrijke onderwerpen te bespreken en reflecties te delen die ons allen kunnen inspireren.

Vanavond wil ik drie vragen behandelen die mij vaak worden gesteld. Veel mensen kennen mij als een weldoener en idealist. Ik ben inderdaad een idealist, in de ware zin van het woord, omdat ik nog steeds geloof in de verbetering van de wereld. Maar waarom doe ik dit werk? Waarom engageer ik mij? Deze vraag is niet altijd gemakkelijk te beantwoorden. Deze vraag heeft mij aangezet tot reflectie over wat **engagement**, werkelijk betekent.

De eerste reden voor mijn engagement is idealisme. Idealisten hebben een diepgeworteld geloof in de mogelijkheid om de wereld te verbeteren. Zonder een zekere vorm van idealisme zouden we niet gemotiveerd zijn om ons in te zetten voor anderen. Solidariteit is een sleutelbegrip in dit verband. Zonder solidariteit is het moeilijk om echte veranderingen te bewerkstelligen, vooral in conflictgebieden. Mijn betrokkenheid bij activiteiten in het buitenland, en in het bijzonder in conflictgebieden, vormt de tweede reden voor mijn engagement. Naast mijn specialisatie in algemene chirurgie in Oostende, ben ik ook gespecialiseerd in oorlogschirurgie. Deze ervaringen hebben mijn begrip van menselijke kwetsbaarheid en veerkracht verdiept. Daarnaast is er een element van avonturisme dat bijdraagt aan mijn motivatie. Het avontuur om nieuwe gebieden te ontdekken en verschillende culturen te leren kennen, verrijkt mijn leven en versterkt mijn inzet. Ten slotte vind ik het belangrijk om mij nuttig te maken. Ik heb respect voor elke zieke, waar ook ter wereld. Er zijn plaatsen waar mijn beroep, chirurgie, bijzonder nuttig kan zijn vanwege het gebrek aan medische zorg.

Voorbeeld/illustratie : ik heb een project opgericht in Oost-Congo naast mijn zendingen met Artsen zonder Grenzen : In Oost-Congo was er geen chirurg voor de miljoenen mensen daar. Het zou nuttig kunnen zijn als we chirurgie en verloskunde op een bepaald niveau kunnen brengen, zodat mensen betere zorg kunnen krijgen. In Sub-Saharisch

Afrika is het gebrek aan kwaliteit in chirurgie en verloskunde de tweede oorzaak van mortaliteit en morbiditeit, na infectieziekten zoals malaria.

Een andere belangrijke motivatie die ik heb geleerd door de jaren heen, is nieuwsgierigheid. Het verlangen om te leren kennen wat je niet kent, en de ontmoeting met nieuwe mensen en culturen, drijft mij. Nieuwsgierigheid naar het onbekende en de drang om te begrijpen wat ons onbekend is, zijn fundamenteel voor mijn werk. Ik zie mijn beroep als een roeping, waarbij de relatie met patiënten centraal staat. Chirurgie is voor mij meer dan geneeskunde; het gaat om het herstellen van de fysieke integriteit van mensen, wat een diepgaande en intieme relatie met zich meebrengt. Het contact met patiënten en het vertrouwen dat zij in mij stellen, is hetgeen dat mij blijft motiveren, ondanks de uitdagingen en de zware lasten die het met zich meebrengt. Het is ontmoeting en ontmoeten is er als het niet moet.

Deze oorzaken – idealisme, betrokkenheid, avonturisme en nieuwsgierigheid – hebben mijn engagement gevormd. Ik heb hierover een boek geschreven, genaamd "Engageer u", dat de spirituele prijs heeft gewonnen.

Engagement gaat verder dan solidair zijn. Het begint al bij de geboorte, wanneer een kind zich engageert door te ademen. Vervolgens is er het ontologisch engagement tijdens het opgroeien en vormen van identiteit. Later komt het spirituele engagement: wat doe ik met mijn leven? Leef ik doelloos of doelbewust? Ga ik me engageren (in clubverband, in mijn beroep of in een organisatie, nationaal of internationaal) en doe ik dit mét of zonder passie? Dit leidt uiteindelijk tot wat ik zou noemen een roeping. Engagement in het Frans : C'est engager, c'est donner dat ik vertaal als : u geeft uzelf in pand. Voor mij is geneeskunde altijd een roeping geweest, en is chirurgie een manier om direct in contact te staan met mensen die hun fysieke integriteit aan mij toevertrouwen. Die roeping naar de geneeskunde begon al in mijn jeugd, waarschijnlijk beïnvloed door de mythe van de witte jas. De tijden dat dokters nog witte jassen droegen, hebben indruk op mij gemaakt. Ondanks de uitdagingen die de combinatie van religie en wetenschap in de jaren '60 met zich meebracht, vond ik mijn weg naar de chirurgie. Ik ben opgeleid door de Jezuïeten, wat betekent dat ik ben grootgebracht in een omgeving van eeuwige twijfel en kritische reflectie. Deze opvoeding heeft mij geholpen om mijn eigen weg te vinden in de geneeskunde. De chirurgie heb ik erbij genomen. En dat is goed. Want in feite zie je mensen, patiënten tot bij u komen die een fysieke integriteit aan u toevertrouwen, wat toch nog iets anders is dan de geneeskunde. De patiënt ontkleedt zich, wordt naakt, gaat onder narcose en geeft zich dan over aan de handen van de chirurg. En ik moet zeggen dat het contact met patiënten mij enorm, enorm blijft engageren.

In Oost-Congo ga ik in augustus voor de 34ste keer op zending. De directe relatie tussen chirurg en patiënt is daar van groot belang.

Een tweede veelgestelde vraag is: **Waarom geloof ik₂** zelfs na het meemaken van zoveel leed, zoals in Irak, Pakistan, Cambodja, Liberië, Ethiopië, Somalië, enz.? Deze vraag is moeilijk en diepgaand. Kan God bestaan na Auschwitz? Of bij het verlies van een kind of een kleinkind? Hoe is het mogelijk dat God dit leed toelaat? Kan dit leed komen van iemand die goed is? Dit soort vragen hebben mij vaak beziggehouden. Mijn hypothese is, en misschien zal ik chocqueren, dat de mens waarschijnlijk van nature uit niet goed is. Ik heb ook mijn gebreken en dus moet ik, zoals u allemaal, permanent vechten tegen die gebreken. Juist om beter te worden. En dus geloof ik dat God de vrijheid geeft om zowel goed als kwaad te doen. Ik beschrijf dat in mijn essay, steeds vertrekkende vanuit mijn eigen ervaring : De mens is slecht? Want waren we allemaal geboren als engeltjes, boven de goedheid van de almachtige Vader, dan denk ik dat het leven veel minder zin had. Mijn geloof helpt mij om te blijven streven naar verbetering, ondanks het kwaad dat ik heb gezien. Ik ben een zoekende gelovige, en ik geloof dat de zin van het leven is om beter te worden en te vechten tegen de kwade kanten van jezelf en de wereld. De ervaringen die ik heb meegemaakt en die mij blijven achtervolgen, daar kom je niet ongedeerd uit.

Voorbeeld/illustratie : Een van de meest verschrikkelijke ervaringen uit mijn carrière – die heeft maar een paar uur geduurd- was in Halabja, Irak, waar ik getuige was van de gevolgen van een chemische aanval: het conflict tussen de Koerden en het regime van Hoessein. In 1988 gaf Saddam Hoessein het bevel om de stad te vergassen, m.a.w. te bombarderen met chemische wapens, meer specifiek met het fameuze Sarin-gas, ook destijds gebruikt o.a. in de metro van Tokyo en de oorlog in Mosul. Vliegtuigen kwamen over en bombardeerden de stad, waardoor wolken van het zenuwgas zich verspreidden en duizenden mensen binnen 90 seconden om het leven kwamen door verstikking: 7000 doden in een paar minuten! Toen ik samen met een Nederlandse collega daar clandestien met een Puma heli-copter werd gedropt om te getuigen, de twee enige artsen ooit ter wereld die daar geweest zijn, was het alsof ik een moderne Pompei binnenstapte: mensen waren gestorven waar ze stonden: een kind naast een kom, een vrouw op haar kookpot, een chauffeur die op zijn stuur ligt, een bus waar mensen uit zijn gevlucht met 30 mensen op elkaar... En al die 'schone' lijken die ik daar zag waren nog intact omdat de nagels nog rood waren, alsook de lippen en de neus omdat het bloed niet eens de tijd had om te desoxygeneren. Het was een gruwelijk tafereel en de verschrikking die ik daar zag, heeft mijn leven serieus veranderd.

In Sarajevo, ontkwam ik als internationaal voorzitter, tijdens de Bosnische oorlog tussen de Serven en de Kroaten, ternauwernood aan de dood toen ons konvooi werd beschoten en we al bukkend in een doorzeefde jeep verder reden. Ik heb, wat ik zou noemen de laatste levensminuten meegemaakt waar je in een paar flitsen uw jeugd, uw huwelijk, enz ziet. Zulke momenten laten je de kwetsbaarheid van het leven voelen.

Tijdens een zending in '93 van MSF (Médecins Sans Frontières) in Somalië brachten ze een jongen van 18 jaar binnen die gekwetst was in zijn buik. Ik opereer hem en na een paar dagen gaat hij terug naar huis. Maar dan, wanneer ik terugkeer naar de basis van MSF, twee dagen later zie ik die jongen op een tankwagen zitten met een geweer terug in zijn handen. Ja, dan heb ik mij toch de vraag gesteld : waar zijn we mee bezig, waar ben ik mee bezig? Moeten we mensen verzorgen alleen om ze weer de strijd in te sturen? Dit soort ervaringen hebben mij vaak doen nadenken over de zin van mijn werk en mijn rol daarin. Hierdoor heb ik ook een crisis doorgemaakt, een moment van twijfel en reflectie. Maar uiteindelijk heb ik altijd de keuze gemaakt om mij in te zetten voor anderen, om mijn leven doelbewust te leven. Dit heeft mij ook tijdelijk geleid naar de politiek, juist om een breder verschil te maken.

Wat het betekent 'het besten' zijn voor u, is een complexe vraag. Naarmate ik ouder word, wordt het moeilijker te definiëren **waarom ik geloof**. Maar mijn geloof blijft sterk, al is het geëvolueerd door de jaren heen. Ik ben dankbaar voor mijn opvoeding en de waarden die ik heb meegekregen zoals de dialectiek van de Jezuiëten. Deze hebben mij geholpen om een agnostische periode te overwinnen en terug te keren naar een zoekend geloof. Want als God zou bewezen kunnen worden, of de bijbelteksten en de evangeliën zeker zouden kunnen verklaard of bewezen worden, dan hoeft men niet te geloven. Dan kan men gewoon zoals in de wetenschap de zintuigelijke ervaring vaststellen. Het geloof is voor mij een overrompeling door een soort energie die onzichtbaar, onhoorbaar en onvoelbaar is. Allemaal eigenschappen waarover men kan twijfelen, dus moet men wel geloven. Hier kan ik niet van loskomen. Voor mij is het geloof iets wat mij een stuk overstelpt. Welnu, ik blijf bovendien trouw aan het Christendom en ook aan de katholieke kerk, omdat ik een zinkend schip niet wil verlaten. Het is niet de moment om de kerk te verlaten, het zou een zekere vorm van lafheid betekenen. Ik heb specifiek gekozen voor de profeet, de figuur Jezus. Hij is voor mij tastbaarder, voelbaarder dan God, die (kosmische) energie doorgeeft met liefde en tederheid aan de mensen. Hij inspireert mij, vooral zijn boodschap van liefde en vergeving: heb de ander lief zoals uzelf. Ik merk dat zelf ook, men kan niets goed doen als men zelf niet goed in zijn vel zit. Ik heb genoeg mensen zien vertrekken die dachten dat het elders beter was, vertrekkende met een ton frustraties. Op die manier kan men nooit zichzelf geven om echt het goede te doen. Ik geloof bovendien rotsvaster in Hem door Zijn uitspraak : Heb uw vijanden lief. Dat is zeer zeer moeilijk. Wat een opgave! Men vergeet nooit, maar men kan wel vergeven. Ik zie in Jezus ook een gerevolteerde figuur, een soort radicalist. Wat belangrijk is is uw relatie tot de medemens. En God symboliseert voor mij de relatie, niet alleen tot hem maar ook tot de medemens. Dus voor mij is de relatie de basis om te blijven geloven! En dit volgens de filosofie van Emmanuel Levinas door het 'ik' -niet het egoïsme- maar door het gelaat van de andere. Men wordt zichzelf door de relatie met de andere. Door de andere te ontmoeten en in gesprek te gaan ontstaat juist de relatie door of met de andere. Dit maakt deel uit van mijn geloof. Jezus is voor mij ook een soort

vrede militair, Hij staat voor een diepgaande vrede onder de mensen. Het geloof is een voortdurende uitdaging, maar het geeft mijn leven betekenis en richting.

Ik heb ook geleerd dat diplomatie een cruciale rol speelt in het oplossen van conflicten zoals in Cuba, de Verenigde Staten, Mozambique, Centraal-Afrika, enz. De samenwerking met de Vaticaanse diplomatie heeft mij laten zien hoe discreet en effectief zij kunnen zijn in het bemiddelen bij conflicten. Na vele zendingen werd ik vaak gebeld door Radio Vaticaan en leerde ik over de enorme impact van het Vaticaanse netwerk en hun diplomatie, die in alle discretie werkt zonder media-aandacht. Ik heb gedurende twintig minuten kunnen spreken met zijn heiligheid paus Franciscus – deze paus is meer dan het hoofd van de katholieke gemeenschap, maar hij is een echte wereldleider. In deze bijzondere ontmoeting onder vier ogen sprak ik over het conflict in Oost-Congo en vroeg om de hulp van de Vaticaanse diplomatie om dit vergeten conflict onder de aandacht te brengen. Dankzij een tussenkomst van Monseigneur Luc Van Looy kon ik een jaar geleden in augustus mijn verhaal vertellen aan de paus en hem vragen om hulp voor dit vergeten conflict dat al miljoenen levens heeft geëist. Bij mijn laatste reis naar Beni vernam ik van de plaatselijke priesters dat zij signalen hebben ontvangen vanuit Rome...

Het is slechts een stapje, maar elke inspanning telt, zelfs mijn zeer kleine bijdrage.

Graag wil ik eindigen met een zin die ik met u wil delen, afkomstig van een groot wetenschapper, een wetenschappelijk genie: Albert Einstein. Einstein zei ooit in een wetenschappelijk discours dat vaak uitmondde in een filosofisch gesprek: "Als ik het niet meer kan verklaren, als ik het niet meer kan verklaren met mijn wetenschap, indien God bestaat, laat ik het over aan Hem." Dit citaat vat mijn benadering van geloof en wetenschap samen, maar ik laat 'indien God bestaat' weg want ik ben gelovig. Wanneer de wetenschap geen antwoorden meer biedt, laat ik het over aan mijn geloof in God.

Tot slot : het Christendom en het geloof gaan uit van een gemengde beweging, zowel verticaal als horizontaal en zijn gericht op respectievelijk de transcendentie en de universaliteit van de liefde. (Réginald Moreels steekt hierbij de beide armen in de lucht en vervolgens horizontaal gestrekt)

Ik wens u allen een fijne avond en dank u voor uw aandacht.

Deze tekst werd, met toestemming van Dr. Réginald Moreels, opgetekend door een zeer aandachtig luisterende aanwezige.